Upozornění:

Prezentace je určena posluchačům předmětu 2PR101 Právo na Vysoké škole ekonomické v Praze a slouží k jejich lepší orientaci v probíraných tématech na přednáškách. Materiál nenahrazuje účast na přednáškách ani povinnou literaturu.

Platí pro ZS 2024/2025

© Tomáš Votava (2024)

Obchodní závazky I. (2PR101 Právo) Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D. Vysoká škola ekonomická ZS 2024/2025

Závazek - pojem

Závazek = právní vztah, v němž má

- 1. určitá osoba (věřitel) právo na určité plnění jako pohledávku od jiné určité osoby (dlužníka) a
- 2. dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit (§ 1721 ObčZ)

<u>Obchodní závazek</u> = závazek, ve kterém na straně věřitele i dlužníka stojí podnikatel v rámci své podnikatelské činnosti

Právo 3 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Systematika soukromého práva

1. Práva osobní (osobnostní)

dvoustranné x vícestranné

jednoduché x společné

Druhy závazků

Charakteristické rysy závazku

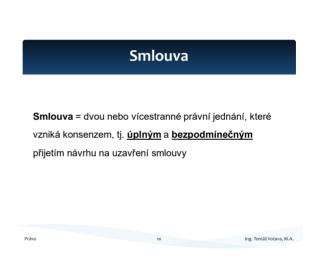
- 1. Individuálně určený počet subjektů
- 2. Relativnost závazků
- 3. Majetkový charakter
- 4. Dispozitivnost

dílné x nedílné x solidární synallagmatické x asynallagmatické úplatné x bezúplatné Právo 6 lng. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

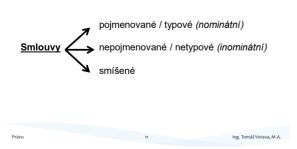

Vznik závazku Obchodní závazky mohou vznikat: 1. ze smluv 2. z protiprávního činu 3. z jiné právní skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá

Závazky ze smluv

Smlouvy typové a netypové

Smluvní typy podle ObčZ

- * Smlouvy o převodu vlastnického práva určité
- * Smlouva o dílo
- * Smlouvy o přenechání věci * Smlouva o kontrolní k užití jinému
- * Smlouvy příkazního typu
- * Smlouvy schovací
- * Smlouvy o přepravě
- * Smlouva o zájezdu
- * Smlouvy bankovní

- * Smlouvy zaopatřovací
- * Smlouvy odvážné
- * Smlouva o péči o zdraví
- * Smlouva o společnosti
- * Smlouva o tiché společnosti
- * Závazky z právního jednání jedné osoby

Nejčastější smlouvy nepojmenované

- * Leasingová smlouva
- * Franšízová smlouva
- * Smlouva o faktoringu
- * Smlouva o distribuci
- * Smlouva o rezervaci
- * Smlouva o převodu lékařské praxe
- * Hráčská smlouva

a další...

Ing. Tomáš Votava, M.A.

Proces uzavírání smluv

Proces uzavírání smluv (§1724 a násl. Oběž) návrh na uzavření smlouvy = nabídka (oferta) Navrhovatel (oferent) Adresát návrhu (oblát) přijetí nabídky (akceptace)

Právní režim smlouvy

dodrženy podstatné náležitosti → uzavřena pojmenovaná

(kogentní ustanovení zákona, smluvní ustanovení, dispozitivní

1. Textem smlouvy + může výslovně odkazovat na konkrétní

2. Ustanovením smluvního typu, které je dané innominátní smlouvě

2. <u>nedodrženy podstatné náležitosti</u> → i přesto platná!!!

ustanovení zákona – mohou vyloučit / změnit)

3. Obecné ustanovení závazkového práva

 Obecné ustanovení soukromého práva (vč. soukromoprávních zásad)

ustanovení smluvního typu

co do obsahu nejbližší

smlouva

Nabídka

Návrh na uzavření smlouvy = nabídka (oferta)

Podmínky řádné nabídky:

- 1. Musí obsahovat podstatné náležitosti smlouvy
- Musí z ní plynout vůle navrhovatele být smlouvou vázán v případě jejího přijetí
- 3. Musí být **určena konkrétní osobě** (případně osobám)

Akceptační lhůta

Lhůta pro přijetí návrhu → akceptační lhůta

Délka akceptační lhůty:

- 1. Uvedena přímo v nabídce
- 2. Neuvedena:

Ústní nabídka nebo písemná nabídka přítomné osobě \Rightarrow bezodkladně

Ostatní případy \rightarrow ve lhůtě přiměřené

→ v rámci akceptační lhůty je navrhovatel návrhem vázán

Právo 17 lng. Tomáš Votava, M.A., Ph.I.

Právo 18 Ing Tomáč Votava M.A. Ph.D.

3

Účinky nabídky

Účinky nabídky: od okamžiku doručení osobě, které je určen

Zrušení nabídky: do okamžiku doručení nabídky nebo alespoň současně s ním

х

Odvolání nabídky: musí dojít dříve, než osoba odeslala přijetí nabídky (akcept)

Není možné:

- 1. Neodvolatelnost výslovně v nabídce vyjádřena
- Je-li stanovena akceptační lhůta, ledaže je možnost odvolání v nabídce vyhrazena

Právo 19 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D

Zánik právních účinků nabídky

- 1. Zrušením nebo odvoláním
- 2. Uplynutím akceptační lhůty
- 3. Odmítnutím nabídky
- 4. Zemře-li / zanikne-li některá ze stran, nebo pozbude-li svéprávnost

Právo 20 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Přijetí nabídky

<u>Včasné přijetí nabídky (akceptace)</u> x mlčení x konkludentní přijetí

Změny podstatných náležitostí → nová nabídka

Změny nepodstatné → přijetí nabídky, pokud navrhovatel BZO přijetí neodmítne (může předem vyloučit)

 $\underline{\textbf{Opožděné přijet}} \rightarrow \text{akceptováno jen se souhlasem navrhovatele}$

Pokud z důvodu prodlení toho, kdo akceptaci doručuje

ightarrow včasné, pokud navrhovatel BZO přijetí neodmítne

<u>Zrušení přijetí nabídky</u> = dojde-li zrušení navrhovateli nejpozději s přijetím

Právo 21 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Právní účinky smlouvy

Právní účinky nastávají:

- Uzavřením smlouvy → okamžikem dojití akceptace navrhovateli
- 2. Později, je-li to smluvně ujednáno \rightarrow odložení účinnosti

<u>Podmínka odkládací</u> = na jejím splnění závisí, zda právní následky nastanou

<u>Podmínka rozvazovací</u> = na jejím splnění závisí, zda nastalé právní následky pominou

Právo 22 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Smlouva o smlouvě budoucí

= smlouva, ve které se nejméně jedna strana zavazuje uzavřít po vyzvání v ujednané lhůtě budoucí smlouvu, jejíž obsah je ujednán alespoň obecným způsobem → kontraktační povinnost

<u>Lhůta</u>: 1 rok od uzavření smlouvy, není-li dohodnuto jinak

Nesplnění kontraktační povinnosti:

→ oprávněný může požadovat, aby obsah smlouvy určila

- 1. Osoba určená ve smlouvě
- 2. Soud

Zánik kontraktační povinnosti: okolnosti se změní tak, že uzavření smlouvy nelze po zavázané straně rozumně požadovat (změnu oznámí BZO nebo povinna nahradit škodu)

Právo 23 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph

Předsmluvní odpovědnost

"Dospějí-li strany při jednání o smlouvě tak daleko, že se uzavření smlouvy jeví jako **vysoce pravděpodobné**, jedná nepoctivě ta strana, která přes důvodné očekávání druhé strany v uzavření smlouvy jednání ukončí, aniž pro to má spravedlivý důvod." (§ 1729 odst. 1 ObčZ)

Obecně: každý může vést <u>svobodně negociace</u> a neodpovídá za to, že smlouva nenastane

Ale! Pokud by jednal nepoctivě a uzavření jen předstíral

→ povinnost nahradit škodu

Ing Tomak Votava M.A. Ph

Zvláštní způsoby uzavírání smluv

1. <u>Dražba</u> → smlouva uzavřena příklepem

Učiněná nabídka se zruší podáním vyšší nabídky nebo pokud se dražba ukončí jinak než příklepem

- 2. Veřejná soutěž o nejvhodnější nabídku
- 3. Veřejná nabídka

Právo 25 lng. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Veřejná soutěž o nejvhodnější nabídku

→ vyhlašovatel soutěže hledá pro vymezený účel smluvního partnera, který předloží nejvhodnější smluvní návrh

Veřejná nabídka

→ projev vůle navrhovatele, kterým se neadresně obrací s návrhem na uzavření smlouvy na předem neurčený okruh osob

→ smlouva uzavřena s tím, kdo včas a v souladu s nabídkou navrhovateli <u>nejdříve</u> oznámí, že veřejnou nabídku přijímá

Právo 27 lng. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Změna závazku

Změna závazku (§ 1879 a násl. ObčZ)

změna <u>subjektu</u> závazku

- 1. Postoupení pohledávky
- 2. Převzetí dluhu
- 3. Přistoupení k dluhu
- 4. Převzetí majetku
- 5. Postoupení smlouvy

změna <u>obsahu</u> závazku

- 1. Novace
- 2. Narovnání

Právo 20 Ing Tomáč Votava M A Ph D

Postoupení pohledávky (§ 1879 – 1887 občz)

Postoupení pohledávky (cesse) → <u>změna v osobě věřitele</u> <u>Forma</u>: písemná i ústní

- Souhlas dlužníka není potřeba, ale musí být informován x nesmí se tím zhoršit postavení dlužníka
- Postoupení může být bezúplatné nebo za úplatu
- Byla-li pohledávka zajištěna, postupitel musí vyrozumět osobu, která zajištění poskytla

Nelze postoupit pohledávku:

- 1. Která zaniká nejpozději smrtí věřitele
- 2. Jejíž obsah by se změnou věřitele změnil
- 3. Jejíž postoupení by bylo v rozporu s dohodou mezi věřitelem a dlužníkem

Právo 30 lng. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Převzetí dluhu (§ 1888 – 1891 občz)

Převzetí dluhu → změna na straně dlužníka

= dohoda se třetí stranou, která přijímá dluh a nastupuje v závazku na dlužníkovo místo (intercese privativní)

Forma: písemná i ústní

- Nutný souhlas věřitele (souhlas buď původnímu nebo novému dlužníkovi)
- Obsah závazku se převzetím nemění
- Byla-li pohledávka zajištěna, její zajištění trvá po převzetí dluhu, jestliže třetí osoba vysloví souhlas se změnou v osobě dlužníka

Právo 31 lng. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Přistoupení k dluhu (§ 1892 Občz)

 dohoda věřitele s třetí osobou, na jejímž základě se třetí osoba zavazuje, že se stane dlužníkem vedle dlužníka původního (intercese kumulativní)

Forma: písemná i ústní

- Oba dlužníci jsou zavázáni solidárně
- Lze realizovat i bez souhlasu původního dlužníka
- Byla-li pohledávka původního dlužníka zajištěna, lze proti osobě, která zajištění poskytla nastoupit pro neplnění, pokud k tomu dala souhlas

Právo 32 lng. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Převzetí majetku (§ 1893 a 1894 Občz)

Převezme-li někdo od zcizitele <u>veškerý majetek</u> nebo jeho poměrnou část, stává se nabyvatel do výše hodnoty nabytého majetku **solidárním dlužníkem** z dluhů, které s převzatým majetkem souvisí

Právo 33 Ing. Tomáš Votava, M.A. Ph.D.

Postoupení smlouvy (§ 1895 - 1900 ObčZ)

<u>Postoupení smlouvy</u> = jedna ze smluvních stran převede svá práva a povinnosti ze smlouvy (nebo její části) na třetí osobu

- Postoupená strana (ta, která v závazku zůstává) musí s postoupením souhlasit – postoupení je vůči ní účinné od udělení souhlasu
- Postoupením smlouvy nemohou být krácena práva postoupené strany
- Nesmí jej vylučovat povaha smlouvy (př. přednáška uznávaného experta)
- Tzv. smlouvy na řad některé ze stran → převod pouhým rubopisem

Právo 34 lng. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Změna obsahu

- Na základě ujednání stran (§ 1901 ObčZ)
- Pro dohodu o změně a její účinnost platí totéž, co pro smlouvu samou
- Forma: písemná i ústní
- → pokud byl původní závazek písemně, musí být písemně i změna

Způsob změny obsahu závazku:

- 1. Novace
- 2. Narovnání

Drive Ing Tom/Flotture M.A. Ph.D.

Novace (§ 1902 Občz)

→ změna závazků za souhlasu obou stran

2 druhy:

- Privativní novace = původní závazek se zruší a nahradí novým závazkem
 - → začíná běžet nová promlčecí doba
- 2. <u>Kumulativní novace</u> = původní závazek existuje současně se závazkem novým
 - \Rightarrow jen pokud může nový závazek existovat vedle původního (např. doplnění místa plnění)
 - → nezačíná běžet nová promlčecí doba

Forma: písemná i ústní

Písemná forma - 2 případy:

- dy: 1. původní závazek také písemně
- 2. novace promlčeného závazku

Právo 36 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D

Narovnání (§ 1903 občz)

Narovnáním lze odstranit spory a pochybnosti

→ dohodnou o narovnání se dosavadní závazek ruší a nahradí novým

Forma: písemná i ústní

Písemná forma - 2 případy: 1. původní závazek také písemně

2. novace promlčeného závazku

Zajištění dluhu

Zajišťovací a utvrzovací instituty závazkového práva

= instituty, které umožňují věřiteli hojit se z majetku dlužníka (popř. jiné osoby) v případě nesplnění dluhu

Význam institutů:

- 1. Zlepšují postavení (budoucího) věřitele
- 2. Odrazují dlužníka od případného porušení povinnost (preventivní funkce)
- 3. V případě porušení povinnosti dlužníkem ightarrow uspokojení věřitele z náhradního zdroje (uhrazovací funkce)
- 4. Utvrzují (= zvyšují či mění kvalitu) pohledávky

Zajišťovací a utvrzovací instituty závazkového práva

Princip akcesority = vznik a trvání zajišťovacích a utvrzovacích institutů spjato s existencí a platností daného

Princip subsidiarity = jejich použití přichází v úvahu podpůrně až tehdy, nedošlo-li k řádnému uspokojení věřitele z hlavního závazku

Zajištění dluhu

Věcněprávní zajišťovací prostředky Obligační zajišťovací prostředky

- 1. Zástavní právo
- 1. Ručení
- 2. Podzástavní právo
- 3. Zadržovací právo
- 4. Dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů

Zajištění dluhu

Věcněprávní zajišťovací prostředky Obligační zajišťovací prostředky

1. Zástavní právo

2. Podzástavní právo

1. Ručení

2. Finanční záruka

2. Finanční záruka

- 3. Zajišťovací převod práva
- 3. Zadržovací právo
- 3. Zajišťovací převod práva
- 4. Dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů

Dvojí povaha

Věcněprávní povaha

věcná práva → absolutní, jsou spojena s věcí, přecházejí na právní nástupce atd.

Obligační povaha

- → vždy souvisejí s nějakou obligací (závazkem), který zajišťují pro případ, že by dlužník neplnil řádně a včas
- → věřitel může uspokojit svou pohledávku

rávo 43 Ing. Tomáš Votava, M.A.

Zástavní právo

Zástavní právo = věcné právo zatěžující věc dlužníka a zajišťující pohledávku věřitele pro případ, že by dlužník byl v prodlení s plněním závazku

Dlužník neplní řádně a včas → možnost zpeněžení zástavy

vo 44 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Dvoufázovost vzniku zástavního práva

1. fáze: Zřízení zástavního práva smlouvou (co je zástavou + který dluh zajišťuje)

2. fáze: Vznik zástavního práva

- 1. nemovitá věc evidovaná v katastru → vznik ZP vkladem
- 2. movitá věc → odevzdáním věci zástavnímu věřiteli
- 3. movitá ale nepohyblivá věc → vznik označením
- pokud si strany dohodnou → předáním třetí osobě (opatrovateli) nebo zápisem do rejstříku zástav
- nemovité věci neevidované v katastru, dále závod a jiné hromadné věci → zápisem do rejstříku zástav

Právo 45 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.E

Realizace zástavního práva

dlužník nesplatil řádně a včas → možnost výkonu (realizace) zástavního práva

Postup:

- 1. Podle dohody
- 2. Není-li podle ObčZ (příp. postup podle jiného zákona)

Věřitel <u>písemně</u> oznámí dlužníkovi zahájení výkonu zástavního práva (dlužník již nesmí věc již zcizit třetí osobě) → 30 dnů na dodatečné splnění dluhu nebo vyplacení zástavy → <u>prodej zástavy ve veřejné dražbě</u>

Právo 46 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.E

Zánik zástavního práva

- 1. Zánikem zajištěného dluhu
- 2. Zánikem zástavy
- 3. Zástavní věřitel se vzdá zástavního práva
- 4. Zástavní věřitel vrátí zástavu
- 5. Složí-li zástavce cenu věci
- 6. Uplynutí doby, na kterou bylo zástavní právo zřízeno

Právo 47 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.E

Podzástavní právo

<u>Podzástavní právo</u> = zastavení pohledávky zajištěné zástavním právem

Zúčastněné osoby:

Podzástavní věřitel = oprávněný, nositel podzástavního zástavního práva

Podzastávce = osoba, která podzastavuje → původní zástavní věřitel

První zastavitel = osoba, která zřídila první zástavní právo prvotní pohledávky (té, která se v PZP stane zástavou)

Právo 48 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.

Podzástavní právo

- → řídí se převážně právní úpravou zástavního práva
- → není třeba souhlasu zástavního dlužníka má vůči němu účinky okamžikem oznámení

Vznik: zápisem do registru

Právo 49 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Zadržovací právo

 věcné právo k věci dlužníka, kterou věřitel zadrží (odmítne vydat), dokud dlužník nevyrovná splatný dluh (nebo jej alespoň nezajistí)

Může vzniknout jen ohledně movité věci

Vznik:

→ NE smlouvou!!! Ale <u>jednostranným konkludentním</u> <u>jednáním</u> (zadržením věci)

Právo 50 lng. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Zadržovací právo

Podmínky vzniku:

- 1. Splatnost dluhu
 - + výjimečně i nesplatný dluh, pokud:
- Dlužník nezajistí svůj dluh jinak, i když jej zajistit měl (podle smlouvy/zákona)
- 3. Dlužník prohlásí, že dluh nesplní nebo je to zřejmé
- → věc nemůže zadržet ten, kdo ji má u sebe neprávem!!! <u>Realizace zadržovacího práva</u> → prodejem ve veřejné dražbě

Právo 51 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Zadržovací právo

Zánik:

- 1. Zánik zajištěného dluhu
- 2. Zánik zadržené věci
- 3. Věřitel se vzdá zdržovacího práva
- 4. Věc se dostane trvale z moci věřitele
- 5. Dlužní poskytne dostatečnou jistotu

Právo 52 log Tomáš Votava, M. A. Ph.D.

Zajištění dluhu

Věcněprávní zajišťovací prostředky Obligační zajišťovací prostředky

- 1. Zástavní právo
- 1. Ručení
- 2. Podzástavní právo
- 2. Finanční záruka
- 3. Zadržovací právo
- 3. Zajišťovací převod práva
- 4. Dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů

Defus

Ručení (§ 2018 – 2028 Občz)

<u>Ručení</u> = právní poměr vznikající mezi věřitelem, dlužníkem a třetí osobou ručitelem, jehož prostřednictvím ručitel zajišťuje daný dluh → vzniká prohlášením třetí osoby vůči věřiteli, že ho uspokojí, jestliže dlužník vůči němu nesplní svůj dluh

Musí být v písemné formě:

- 1. Kdo ručí
- Kdo je dlužník
- 3. Dluh

Souhlas dlužníka není třeba

Poznámka: Ručení ze zákona může vzniknout i bez ručitelského prohlášení (např. společníci obchodních korporací)

Právo 54 log Tomáš Votava M.A. Ph.D

Finanční záruka (§ 2029 – 2039 Občz)

Finanční záruka = právní poměr založený prohlášením výstavce v záruční listině, že uspokojí věřitele podle záruční listiny do výše určité peněžní částky, pokud dlužník nesplní dluh (resp. budou-li splněny jiné podmínky definované v záruční listině)

<u>Výstavce</u> = kdokoli, pokud to zvláštní předpis nevylučuje výstavce banka apod. → bankovní záruka

Záruční listina – písemná forma:

- 1. Identifikace vystavovatele
- 2 Identifikace věřitele 3. Údaj o zajišťovaném dluhu
- 4. Maximální výše plnění
- 5. Příp. podmínky vyplacení, doba platnosti záruky

Zajišťovací převod práva

(§ 2040 – 2044 ObčZ)

Zajišťovací převod práva = právní poměr založený na základě smlouvy uzavřené mezi věřitelem a dlužníkem, popřípadě třetí osobou, ve které dlužník nebo třetí osoba převádí na věřitele své právo (pokud je věc zapsaná ve veřejném seznamu, vzniká zajištění až zápisem) → převod s <u>rozvazovací podmínkou</u>

→ V případě převodu vlastnického práva spolu s věcí, je věřitel oprávněn mít věc po dobu trvání zajištění u sebe a je současně povinen se o ní starat

Splnění dluhu: Věřitel povinen umožnit osobě, která zajištění poskytla výkon práva v předešlém rozsahu a také zajistiť výmaz z veřejného seznamu

Nesplnění dluhu: Převod práva se stane nepodmíněným

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů (§ 2045 – 2047 občz)

= dohoda mezi věřitelem a dlužníkem o srážkách

Příjmy:

- 1. Mzda
- 2 Plat
- 3. Odměna ze smlouvy o výkonu závislé práce zakládající obdobný závazek
- 4. Náhrada mzdy nebo platu

Podmínky:

- → Maximálně do výše nezabavitelné částky
- → Nutný předchozí souhlas zaměstnavatele
- → Náklady nese plátce mzdy (x několik dohod / několika věřitelům → dlužník)

Utvrzení dluhů

Zajištění vs. utvrzení dluhů

Zajištění = náhradní možnost uspokojení pohledávky

<u>Utvrzení</u> = neznamená náhradní možnost uspokojení pohledávky, ale přesto zlepší postavení věřitele

- 1. Smluvní pokuta
- 2. Uznání dluhu

Smluvní pokuta

- = vedlejší smluvní ujednání, jímž se strana smlouvy zavazuje poskytnout pro případ porušení smluvní povinnosti další plnění ve prospěch druhé smluvní strany
- → Majetková sankce (peněžité i nepeněžité plnění)
- → Paušalizovaná náhrada škody (místo náhrady škody)

Povinné náležitosti:

- 1. Porušení povinnosti zakládající povinnost smluvní
- 2. Výše smluvní pokuty (popř. způsob jejího určení) → není omezeno (x moderační právo soudu)

Uznání dluhu

= jednostranné právní jednání dlužníka vůči věřiteli, kterým uznává závazek, co do důvodu a výše

→ Písemná forma

Právní důsledky:

- Vyvratitelná právní domněnka: dluh v době uznání trval v uvedeném rozsahu (důkazní břemeno → dlužník)
- Přerušení běhu promlčecí lhůty → ode dne uznání nová promlčení lhůta = 10 let

Prohlášení o uznání dluhu \rightarrow tzv. dlužní úpis (při splnění musí být vrácen)

Děkuji vám za pozornost!

vo 62 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.